

Стецюк Р.В.,

асистент кафедри філософії ІФНТУНГ

СТЕЦЮК Р.В.

**СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ЯК
ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

В умовах переходу до ринкових відносин, динамічності соціальних процесів, спрямованих на гуманізацію сучасного суспільства, реформування соціальних сфер життєдіяльності суспільства, очевидним, що саме рівень розвитку вищої освіти буде визначати майбутнє нашої країни. Випускники вищих навчальних закладів, сьогодні повинні бути наділені не лише фаховими знаннями, а й володіти достатнім рівнем сформованості соціальної компетентності, яка виявляється в здатності бачити соціокультурний контекст діяльності, працювати в команді, добре орієнтуватися в соціальних процесах, швидко пристосовуватись до нових умов життя, мотивуючи себе до постійного самовдосконалення та розвитку. Формування соціально-комунікативної компетентності найбільш повно реалізовується завдяки викладанню соціально-гуманітарних дисциплін, які не тільки розширюють кругозір студентів, а й готують їх до активного суспільного життя. Особливо актуально це для випускників технічних вузів, які в майбутньому повинні стати організаторами виробництва та керівниками трудових колективів, брати на себе відповідальність та приймати складні рішення.

Дослідження феномену соціальної компетентності займались вчені О. Прямікова, О. Бодальов, С. Макаров, С. Нікітіна, В. Цветков, І. Зимня, В. Куніцина, Г. Білицька, В. Масленнікова, Л. Шабатура, Л. Свірська, І. Зарубінська, В. Ромек, М. Докторович, Є. Коблянська та ін. Питання структури комунікативної компетентності досліджували М. Кенел та М. Свейн, С. Савиньон, Л. Бахман, А. Палмер, М. Халідей, Р. Кліффорд, Ян Ван Ек, М. Вятютнєв, Д. Ізаренков, Н. Гез, В. Топалова та ін.

Соціально-комунікативна компетентність – це здатність людини забезпечувати власні потреби і цілі шляхом створення партнерських відносин з

іншими, згідно з їхніми очікуваннями, потребами і цілями в межах суспільно прийнятної поведінки, а також завдяки ефективній комунікації

На основі системного підходу М. О. Докторович, розробила і науково обґрунтувала таку структуру соціальної компетентності: когнітивно-ціннісний компонент; емоційно-мотиваційний компонент; інтерактивно-комунікативний та поведінково-діяльнісний [2]. Когнітивно-ціннісний передбачає наявність знань, соціальних уявлень, системи цінностей особистості, розуміння соціальної дійсності. Емоційно-мотиваційний характеризується емоційним ставленням до соціуму та мотивами діяльності. Інтерактивно-комунікативний передбачає здійснення продуктивної комунікації з індивідами та групами; виконання різних ролей комунікації. Поведінково-діяльнісний представлений мірою ціннісного ставлення до соціуму через поведінку та діяльність. Т. Кондратова та Н. Сажина в структурі соціальної компетентності визначають такі компоненти: особистісний (соціальна відповідальність, активність, емоційна стійкість, толерантність, упевненість у собі, адекватна самооцінка, вольовий контроль); діяльнісний (аналіз ситуації взаємодії людей, передбачення наслідків діяльності своєї й інших, правильна оцінка експресії у взаємодії з іншими людьми); когнітивний (знання про сутність, структуру, функції соціальної компетентності та про способи взаємодії людей у суспільстві); морально-ціннісний (наявність життєвих орієнтацій і цілей, прийняття здорового способу життя) [3].

Формування соціальної-комунікативної компетентності студентства інженерно-технічної спеціальності є важливою психолого-педагогічною й соціальною проблемою, вирішення якої стосується основних питань суспільства й освіти, оскільки в умовах соціально-економічних трансформацій перед освітою стоїть завдання не просто дати майбутнім фахівцям певний рівень знань, умінь і навичок із обраної професії, але й забезпечити здатність і готовність жити в сучасному суспільстві, ефективно взаємодіяти й вирішувати життєві проблеми, досягати соціально значимих цілей.

Вирішення цього важливого освітнього завдання стає можливим при викладанні широкого кола соціально-гуманітарних наук на всіх етапах освітньо-педагогічної практики, що сприяє формуванню основних компонентів соціальної-комунікативної компетентності у випускників технічного вузу. В сучасних умовах майбутній інженер не зможе бути успішним, якщо матиме тільки технічні і технологічні знання і не орієнтуватиметься в гуманітарних проблемах, комунікативних стратегіях, не володітиме соціокультурними компетенціями.

Соціогуманітарна складова повинна бути невід'ємною частиною професійної культури інженера, оскільки забезпечує високий рівень та готовність до різноманітної інтелектуальної, культурної та соціальної роботи. Вона дає майбутнім фахівцям основні ціннісно-світоглядні орієнтації, вчить мислити і діяти конструктивно та творчо. Гуманітарна освіта, перш за все, реалізує завдання соціалізації людини.

Соціогуманітарна складова технічної освіти покликана реалізувати важливі освітні завдання: формувати соціальну компетентність як частину професійної культури інженера, що дає можливість не просто засвоїти знання, уміння і навички конкретної професії, але і навчитися бачити широкий соціокультурний контекст, оцінювати соціальні перспективи і наслідки своєї трудової діяльності; виробляти уміння діяти в ситуації невизначеності і технологічних ризиків з урахуванням соціогуманітарної експертизи технічних проектів; сприяти розвитку особистості, людських якостей майбутнього спеціаліста, формуванню світогляду, моральної і правової свідомості; вдосконалювати комунікативні навички, уміння вступати в контакт і підтримувати конструктивні взаємовідносини з іншими людьми, оволодівати різноманітними способами і прийомами спілкування в колективі, формувати лідерські якості.

В умовах динамічного соціокультурного середовища гуманітарна освіта навчає майбутнього інженера правильно оцінювати етичну сторону проблеми, дотримуватися встановлених норм поведінки, критично мислити, виробляти

відповідальні, адекватні рішення, керувати собою та членами команди, ефективно спілкуватися, обрати відповідні форми і засоби ділової комунікації. Соціально-гуманітарні знання в сучасному світі набувають особливого значення, що пов'язано специфікою розвитку нашої держави. Це і політичні зміни, і становлення нової економіки, і модифікація систем цінностей, і диференціація запитів молоді в сфері освіти. Низький рівень соціально-гуманітарної компетентності часто не дозволяє значній кількості випускників ВНЗ повноцінно реалізувати себе в трудовій діяльності, а також актуалізувати повною мірою свій громадянський потенціал.

Соціально-гуманітарні дисципліни покликані закласти фундамент у формуванні нової системи цінностей, які допоможуть студентам адаптуватися до умов сучасних суспільно-економічних відносин і розвитку міжнародних контактів [1, с.22-24]. Майбутнім організаторам виробництва прийдеться працювати у багатонаціональних колективах, в умовах взаємодії різних культур. Вони повинні бути озброєними знаннями у сфері організації і управління людськими відносинами, розв'язування конфліктів і забезпечення злагодженої трудової діяльності людей з різними мотиваціями, світоглядом, культурою, рівнем кваліфікації та освіти.

Завдяки засвоєнню циклу соціально-гуманітарних наук відбувається формування соціально-комунікативної компетентності студентів ВНЗ технічного профілю. В міру оволодіння соціально-значущими якостями і вміннями, які сприяють засвоєнню соціального досвіду, набуттю соціально-моральних цінностей, норм, правил поведінки майбутній інженер стає готовим розв'язувати конфліктні ситуації, приймати самостійні рішення і бути активним суб'єктом соціального життя. Високий рівень соціально-комунікативної компетентності забезпечить можливість активно взаємодіяти зі соціумом, налагоджувати контакти з різноманітними групами й індивідами, а також брати участь у соціально-значущих проектах і продуктивно виконувати різноманітні соціальні ролі.

Список використаних джерел.

- Власова С. Взаимодействие естественнонаучного и гуманитарного знания / С.Власова // *Alma mater*. – 2001. – № 12. – С. 22-24.
- Докторович М. О. Формування соціальної компетентності старшого підлітка з неповної сім'ї : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 – соціальна педагогіка / М. О. Докторович. – К., 2007. – 20 с.

Кондратова Т. С. Развитие социальной компетентности подростков в общеобразовательной школе / Т. С. Кондратова, Н. С. Сажина // *Синергетика образования*. – Выпуск 12 [Электронный ресурс]. – Режим доступа до журналу : [http:// www/sinobr.ru/artcls/a12_](http://www.sinobr.ru/artcls/a12_)